

1. Зінорук Ален. Сутність поняття «комунікативні уміння» // Молодь і ринок. 2022. № 3/4. С. 196–200.
2. Потюк І. Комунікативна компетенція як невід’ємна складова навчально-виховного процесу// Молодь і ринок. 2012. №1 (84). С.128–132.
3. Hais D.G How many levels should a grammar recognize? // Language and discourse: Rest and Protest. Amsterdam, Philadelphia. 2006. 12 p.

УДК 378.147.015.31

Грабар Н. Г., д-р наук з соц.к омунікацій, професор
Державний біотехнологічний університет
e.mail: grabar-ng@ukr.net

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ СФЕРИ

Останнім часом дослідники приділяють все більшу увагу спеціальним розробкам, які спрямовані на подальше вивчення проблем обдарованості, творчої діяльності, творчого потенціалу людини в цілому. Це зумовлено як суто практичними запитами, що їх висуває повсякдення, так і науково-методичними можливостями соціально-педагогічних наук.

З точки зору філософії, творчість сприймається як «специфічна форма діяльності людини – як духовна діяльність» [2]. Термін потенціал (від лат. «potentia» – сила, міць) – це сукупність можливостей, засобів, які можуть бути приведені до дії, використані для розв’язання певних задач, досягнення поставлених цілей. Творчий потенціал – це творчі можливості, які розкриваються в будь-якій діяльності в процесі постановки і знаходження оригінальних рішень різноманітних проблем [<https://slovnuk.me/dict/vts/>].

Творчий потенціал закладений у кожній людині з народження і розвивається по мірі її зростання. Проте можливість реалізації творчого потенціалу у всіх неоднакова, що залежить як від індивідуальних особливостей людини, так і від умов і характеру її взаємодії з іншими, особливо у професійному середовищі. Творчість – не дарунок природи, а придбана через трудову діяльність властивість.

В.О. Моляко, досліджуючи проблему творчості і обдарованості, визначає такі основні складові в структурі творчого потенціалу:

- 1) задатки, нахили, що виявляються у підвищеній чутливості, певній вибіркованості, визначаються загальною динамічністю психічних процесів;
- 2) інтереси, їх спрямованість, чистота й систематичність проявів, домінування пізнавальних інтересів;
- 3) допитливість, нахили до пошуку й розв’язання проблем;
- 4) швидкість у засвоєнні нової інформації, створення асоціативних масивів;
- 5) нахили до постійних порівнянь, співставлень, вироблення еталонів;
- 6) прояви загального інтелекту – «схоплюваність» розуміння, швидкість

оцінювань та вибору шляхів розв'язку, адекватність дій;

7) емоційна забарвленість окремих процесів, емоційне ставлення, вплив почуттів на суб'єктивне оцінювання, вибір, надання переваг;

8) наполегливість, цілеспрямованість, працелюбність, систематичність в роботі;

9) творча спрямованість на пошуки аналогій, комбінування, реконструювання, нахили до зміни варіантів, економність у рішеннях, використанні часу, засобів та ін.;

10) інтуїтивізм – здібність до прояву неусвідомлюваних швидких оцінок, рішень;

11) порівняно швидке й якісне оволодіння вміннями, навичками, прийомами, технікою праці, майстерністю виконання відповідних дій;

12) здібності до вироблення власних стратегій та тактик при розв'язанні різних проблем, завдань, пошуках виходу із складних, нестандартних ситуацій [1, с. 5].

На основі аналізу публікацій теоретиків та практиків виявлені деякі основні проблеми на шляху до прояву творчих здібностей молодих викладачів.

У сучасних кризових умовах мобільність освіти уособлює значення комунікативної діяльності педагогічних фахівців. Комунікативність – одна із найважливіших властивостей викладача, адже йому доводиться встановлювати зв'язки з людьми різних вікових категорій, брати участь в різноманітних заходах, безумовно і в тих, що виходять за межі свого навчального закладу. Зрозуміло, що без творчого підходу це зробити складніше.

Творчість педагогічних фахівців – це здатність створювати в процесі професійної діяльності щось нове (для самого себе, учнів, колег, взагалі педагогічної науки), комбінувати, адаптувати відоме до вікових та індивідуальних особливостей конкретного вихованця з метою задоволення його потреби в спілкуванні і творчій діяльності, пошук нестандартних способів розв'язання навчально-виховних завдань і конкретної психолого-педагогічної задачі, оригінальне використання засобів стимуляції творчої ініціативи учасників. Основна мета творчості викладача навчального закладу як суб'єкта творчої активності полягає у здатності до саморозвитку, в процесі якого він реалізовує свій потенціал.

Однак, необхідно зупинитися на деяких аспектах, які часто виникають при розкритті творчого потенціалу, зокрема: страх; психологічна інерція думки; висока самокритичність; в певній мірі лінощі.

1. Молодого фахівця в певному значенні лякають зміни у трудовому житті, деякі життєві(побутові) негаразди вносять дискомфорт, а страх невдачі сковує уяву та ініціативу. Будь-яка новизна зупиняє увагу, адже вона претендує на затратність часу та нашої енергії. Новизна – це впровадження в уже вистояне чогось нового, порушення рівноваги при невідомому результаті. Однак, якщо не йти дозмін, життя затьмариться інерцією, навіть депресивним станом. Як вважає С. Шандрук, творчість – це «...завжди потрясіння, у якому долається замкнутість людська, повсякдення, відкривається новий простір

екзистенції» [2, с. 86].

Часто молодий викладач переймається невірою у свої творчі можливості, страхом перед невизначеністю ще й тому, що не розуміє завдань колективу, а звідси – небажання витратити сили на пошук нових форм роботи. Для фахівця початківця, якому не вистачає віри в себе, надзвичайно важливе відношення до його креативу, всього колективу та заохочення, насамперед керівництва.

2. Психологічна інерція породжує невпевненість у своїх творчих можливостях, які блокують особистісний розвиток і реалізацію творчого потенціалу. Науковці визначають творчість як особливу форму самовираження, пов'язану з конструктивною тенденцією у розвитку особистості і активністю, спрямовану на творення. Для більшості людей саме жага досягти чого-небудь, можливість саморозвитку і створення нового і цікавого постають головними мотивами творчого мислення.

3. Звертаємо увагу на сприйняття самооцінки. Від завищеної самооцінки у молодого фахівця виникає неправильна уява про себе, ідеалізований образ своєї особи і можливостей. Часто на заваді високій самооцінці стоять певні амбіції, конфліктність особистості. Слід пам'ятати, що надзвичайно прискіплива самооцінка може призвести до творчого глухого кута. Завищена самооцінка практично може перетворитися на занижену, що призведе до психологічного травматизму.

4. Небажанням проявити себе виступає ще така ознака як лінь щось почати, тобто втрату інтересу, певну людську вдачу, темперамент. Щоб щось почати, необхідний такий задум ідеї, яка змусить взятися за діло. Вже потім, буде велика й напружена робота, яка потребує участі та піднесення всіх сил людини, максимальної зосередженості її свідомості на предметі творчості. У процесі такої праці виникає натхнення як певний її наслідок.

Таким чином, креативність як активність найвищого, суб'єктного рівня, свідомої реалізації цільового або смислового аспекту цілісної професійної діяльності, спрямованої на реалізацію творчого задуму, є основним гарантом поновлення енергії і наповнення професійної діяльності новим смислом.

Знання закономірностей розвитку творчості та оволодіння творчими навичками як інструментарієм продуктивної професійної діяльності та подолання перешкод на її шляху сприятиме підвищенню творчої активності не лише викладача, а й його вихованців.

Успішність творчої праці залежить від того, якою мірою фахівець володіє прийомами та технікою роботи, як він ставиться до результатів своєї діяльності. Творчим працівникам властиве критичне, вимогливе ставлення до своїх здобутків, досягнень.

Література:

1. Моляко В. О. Творчий потенціал людини як психологічна проблема / В. О. Моляко // Обдарована дитина . – 2005. – № 6. – С. 2–9.
2. Шандрук С. Творчість як употужнення здібностей особистості / С. Шандрук // Психологія і суспільство. – 2015. – № 3. – С. 86–91